

A „Magyar Egyházzene” és a cinizmus

Néhány hónappal ezelőtt kérdőívet küldtünk szét, amelyek alapján tájékozódni igyekeztünk Budapest ezévi nagyheti-húsvéti egyházzenejéről. Kevesen, igen kevesen válaszoltak, s azok sem nagy örömünkre; a remélt körkép nem született meg. Egy érzelhető haraggal, de amúgy gondosan, részletezően megírt válaszlevélhez adatközlőnk megjegyzéseket fűzött. Érdeemes belőlük idézni; s mivel az itt kiemelt állításokat szövegkörnyezetük nem részletezi, s nem is indokolja, az összefüggés meghamisítása nélkül citálhatjuk őket. A levélíró előbb általános bírálatot fogalmaz meg lapunkról: „Számos alkalommal cinikusan és durván megsérti azokat, akik számára a liturgia szolgálata szent és a liturgia mélyebb ismerete vezeti őket.” Majd a felelős szerkesztőnek szóló dorgatórium következik: „Kérem, hogy legyen gondja arra, hogy a cinikus, másokat sértő hangnem szűnjön meg a lapban.”

A szerkesztők sokszor örülnek a méltatlan bírálatnak is, hiszen valamiképpen az is visszhang, több mint a süket csönd, az elhallgatás. A „Magyar Egyházzene” szerkesztője azért most jobban örült volna – ha nem is némi elismerésnek, de legalább a kifogások tárgyszerű elősorolásának. Úgy hát csak találgathatja, hogy melyek lehettek azok az alkalmak, amikor a cinikus, durva, másokat sértő hang szólalt meg lapunk hasábjain.

Szelídebb stílusban azonban már mások is szóvá tették a lapunk néhány írására jellemző, a dolgokat néven nevező nyíltságot, olykor kemény hangnemet, vagy a kritikai élt furcsállják egy egyházi lapban.

A jelen számban újraközölt pápai megnyilatkozást keresve lapozgattam az „Országos Magyar Czeccilia-Egyesület” hivatalos közlönyének századeleji évfolyamait. Az akkori világi publicisztikát valamelyest ismerve is meglepő az „egyházi zeneközönytől” igazán nem várt szókimondás, az igazságuk tudatában levő harcoss reformerek kérlelhetetlenül éles kritikája, amely ugyanakkor soha nem cinikus, vagyis önmagáért való, céltalan, kiábrándult, eszmények nélküli gúnyolódás. Pedig a ma is termő egyházi fércművek jellemzésére ma már le nem mernénk írni, hát még lapunkban közölni, hogy: „Ez úgy hangzik, mint egy szerelmében csalódott trubadúrnak fájdalmasan gyöngéd nyögdecselése, holdsugaras éjszakán, obligát hárfakiséréttel”, vagy „Elcséptelt népdalfrázisokból összetákolt, borközi állapotban való világfájdalmat visszatükröző holmi”, és „Bizony nehéz dolog ilyenek láttára a kellő higgadságot megtartani. Nincs művészet, amelynek zománcát undok pók módjára oly sokszor bepiszkítanák kontár kezek, mint a »Musica Sacra«-t!!!”.

S vajon mernénk-e ilyesfajta vezércikket közölni az egyháziakról: „Tudatával vannak-e annak, hogy egy nagymise, mely alatt világias, léha, lármás, tartalmatlan és művészietlen muzsikát csapnak, mely alatt az egyéni felfogás szerint megnyirbált, megcsontkított vagy értelméből kiforgatott szöveget énekelnek [...], mondom, tudatával vannak-e annak, hogy az olyan nagymise valóságos liturgikus nonszensz, karikatúra, liturgikus félszegség, nem más, mint valóságos gúny az istentiszteletre, szentmisére? S ha ezt nem is tudnák, azt azonban igen is tudja minden pap, hogy szigorú kötelessége minden egyházi ténykedést pontosan a liturgikus törvények szerint végezni. S ez a tudás rója minden rector ecclesiae-re azt a nagy felelősséggel járó kötelességet, hogy az egyházi zenével is törődjék, hogy az erre vonatkozó egyházi rendeleteket tanulmányozza és ezeknek legjobb tehetsége szerint lehetőleg érvényt szerezzen, egész tekintélyével és erélyével pedig oda hasson, hogy úgy és olyasmitt ne zenéljenek és énekeljenek templomában, mi istentiszteletre nem való, nem méltó, mi annak helyes, törvény kívánta megtartásán, szentségén csorbát ejt. Megteszik-e? Nagyon kevesen.”

Hogy e kilencvenegynéhány évvel ezelőtti sorokat idézni illetéktelenség és cinizmus-e, azt ítélje meg a jóakarató olvasó.